

Türi Raamatukogu 2023.a. tegevusaruanne

1. Põhilised tegevussuunad

- Aktiivne töö laste- ja noorte lugemisharjumuste tekitamisel ja suunamisel (Lugemisisu programmi juurutamine, suvelugemine lastele ja noortele);
- Kultuuriürituste, kohtumisõhtute, teabepäevade, koolituste korraldamine
- Viidi läbi inventuurid Kabala ja Väätsa raamatukogudes
- Ürituste ja koolituste läbiviimiseks projektide kirjutamine. 2023. aastal kirjutas projekte lisaks direktorile ka Väätsa raamatukoguhoidja
- Raamatukogu fondi korrastamine;
- Moodustati koos lugejatega MTÜ „Türi valla Raamatukogu Selts“

Rõõmustab, et kõikides Türi valla raamatukogudes töötavad spetsialistid, kes teevad oma tööd südamega. Uut hoogu sai juurde Lugemisisu programm, mida teevad neli (Laupa, Oisu, Kärü ja Väätsa) raamatukogu. Kahes raamatukogus (Türil ja Kahalas) toimuvad regulaarselt igakuised lastehommikud. Liikumisaasta puhul sidus Laupa raamatukogu uudishimupäeva liikumisega ning Väätsa raamatukogus toimusid Ukraina tantsu töötod. Raamatukoguhoidjad tähistasid liikumispäeva ühise matkaga Mukri rabasse. Alguse said mitmed uued ettevõtmised nagu erinevad keelekohvikud Väätsal, raamatuklubi Oisus.

Kahes raamatukogus toimusid inventuurid ja jätkub raamatufondi korrastustöö.

Raamatukogud on jätkuvalt arvestatavaks jõuks valla kultuurielus. Pakume tegevusi kõikidele elanikele ja valdavalt tasuta, mis tähendab, et meie juures saab kultuuri nautida igaüks, olenemata rahakoti paksusest. Oleme sellega saavutanud väga tänuväärseid külastajad, kes ootavad meie üritusi. Meie töötajad on tublid spetsialistid, kes oskavad pakkuda head kirjandust, koolitusi ning teevad väga tänuväärset koostööd lasteasutustega laste lugemisharjumuste kinnistamisel ja propageerimisel. Raamatukoguhoidjad lõövad kaasa ka kogukonnaüritustel, paljud kogukonnaliikmed osalevad vabatahtlikena raamatukogutöös, osaledes reisiõhtutel, algatades lugemisringe. 2023. aastal jätkusid ja said alguse mitu uut koostööprojekti sotsiaalasutustega, näiteks, Kärü Südamekodu, Väätsa eakate kodu, Türi Kodu. Raamatukoguhoidjate töö pälvis mitmelt asutuselt tunnustuse, neid hinnatakse väga kõrgelt koostööpartneritena.

2. Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud:

1. maist 2006. aastal liideti Türi, Türi- Alliku, Oisu, Laupa, Kabala, Ollepa, Taikse, Änari ja Kolu raamatukogud kõik ühtseks Türi Raamatukoguks.

2015. aastal suleti Kolu, Änari ja Taikse raamatukogud (varem olid suletud juba Türi-Alliku ja Ollepa raamatukogud). Kahala teeninduspunktist sai Kahala raamatukogu.

15. oktoobril 2017. aastal toimunud haldusreformi käigus liitusid Türi vallaga Väätsa ja Kärü vallad. 1. jaanuarist 2020 liitusid Türi Raamatukoguga Väätsa ja Kärü Raamatukogud.

Täna koosneb Türi Raamatukogu seitsmest struktuuriüksusest, mis asuvad Türil, Oisus, Laupal, Kabalas, Kahalas, Kärus ja Väätsal.

Raamatukoguhoidjate soovil muudeti kolmes raamatukogus (Türil, Kahalas ja Kärus) lahtiolekuaegu.

Türi raamatukogus toimuvad üritused sageli kella kuue paiku õhtul. Samuti soovisime anda võimaluse raamatukogu külastada ka nendele inimestele, kes oma töö tõttu ei jõua enne kuut. Nüüd planeerime Türi raamatukogu üritused teisipäevadele, mil raamatukogu on seitsmeni avatud, seega ei teki töötajatel ka ületunde. Lisaks saavad külastajad kord nädalas ka hilisemal ajal raamatukogu külastada. Laupäevast lahtiolekuaega lühendasime 1 tunni võrra.

Kahala raamatukogus viiakse läbi lastehommikuid, mida saab korraldada vaid laupäeviti, kuna muul ajal on lapsed koolis ja lasteaias, samas nõudlus tegevuste järele on. Seetõttu leppisime raamatukoguhoidjaga kokku, et üks kord kuus, esimesel laupäeval, mil toimuvad lastehommikud, on raamatukogu avatud ja sellele järgneval esmaspäeval suletud.

Käru raamatukogus toimuvad mitmed üritused just laupäeviti ja et anda võimalus ka tööinimestele raamatukogu külastamiseks, siis on seal raamatukogu avatud teisipäevast laupäevani. Kolmel suvekuul on kõik raamatukogud avatud tavapärasel aegadel.

Raamatukogude muutunud lahtiolekuajad:

Türi raamatukogus:

E,K,N,R 11.00-18.00

T 11.00-19.00

L 10.00-14.00

Käru raamatukogus:

T,K,N 10.00-17.00

R 10.00-18.00

L 10.00-15.00

Kahala raamatukogus:

E 11.00-17.00

Iga kuu 1. esmaspäeval suletud

T,K,N 9.00-15.00

R 9.00-14.00

Iga kuu 1. laupäeval avatud 11.00-15.00

Türi Raamatukogu teeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks, raamatukogu töö hindamiseks ja tegevust puudutavate oluliste küsimuste läbiarutamiseks on moodustatud raamatukogu nõukogu, mis kinnitatakse neljaks aastaks.

12. aprill 2022. aasta nr 106 korraldusega kinnitati Türi Vallavalitsuse poolt Türi raamatukogu nõukogu viieliikmelisena järgmises koosseisus:

- 1) Anneli Jaasmaa- töötajate esindaja;
- 2) Tiina Linamägi- töötajate esindaja;

- 3) Ann Valang- lugejate esindaja;
- 4) Pille Kuulme- lugejate esindaja;
- 5) Aili Avi- Türi Vallavolikogu esindaja.

Raamatukogu Nõukogu käis koos kahel korral.

Varakevadelisel kokkusaamisel arutati Kahala ja Türi raamatukogu lahtiolekuaegu, direktor andis ülevaate 2022. aasta tegevusest ja tutvustas 2023. a eelarvet. Palju positiivset tunnustust saadi vallavolikogu esindajalt Aili Avilt, kes soovitas samas raamatukoguhoidjatel ka ennast säästa.

Sügiselisel kokkusaamisel olid kõne all väga pingeline eelarve, Kahala raamatukogu välisuks, mille väljavahetamine on võtnud üle mõistuse kaua aega. Räägiti ka 2024. aasta plaanidest, koolituskavast, raamatukogu inventarist, õigemini selle puudumisest, eriti valus probleem on tehniline baas (projektorid, kõlarid, mikrofon), toolid, vitriinkapp. Meil on seitse aktiivselt tegutsevat raamatukogu ja lihtsalt pole võimalik igapäevategevusteks kogu aeg laenata, transportida toole ja laudu. Kuna raamatukogu eelarvest pole neid vahendeid võimalik soetada, siis tekkis plaan osta need asjad vastloodud MTÜ kaudu. Samas, kas see on väga normaalne olukord, kus selleks, et saada tööks vajalikke vahendeid, peavad töötajad moodustama raamatukogu kõrvale MTÜ...

3. Eelarve

3.1 Kulu

Tabel 1

Põhieelarve	Seisuga 31.12.22 €	Seisuga 31.12.23 €	Muutus %
Tegevuskulu	302 528	320 004	5,8%
Sh personalikulu	192 940	204 364	5,9%
Sh majandamiskulu	111 583	117 422	5,2%
Administreerimiskulu	1 750	2 679	53%
Koolituskulu	588	3 582	509%
Hoonete maj. kulu	44 509	42 537	-4,4%
Sõidukite ülalpidamise kulu	1 035	1 018	-1,64%
Info- ja kommunikatsiooni kulu	4 556	7 788	71%
Inventarikulu	1 243	639	-48,6%
Meditiini- ja hügieenitarbed	603	1 165	93,2%
Komplekteerimiskulu	52 123	53 542	2,7%
sh KOV-lt	31 734	31 933	0,6%
sh riigilt	20 389	21 609	5,7%
Kommunikatsiooni-; vaba-aja- ja kultuurikulu	3 177	4472	29%
Sh projektid	1640	3 395	107%
Huviharidus	2500	2251	-10%

Raamatukogu eelarve oli 2023. aastal väga pingeline. Hüppeliselt suurenesid majanduskulud ja väljavahetamist vajas ka Kahala raamatukogu uks. Seetõttu esitasin rahataotluse lisaelarvesse. Kokku palusin lisaelarvest eraldada 7984 eurot. Kuna ukse paigaldamine lükkus edasi 2024. aastas, siis jäi pool uksele kuluvast summast (umbes 1000 eurot) alles.

Administreerimiskulude poolelt jäid suuremateks ostudeks tahmakassetid printeritele.

Palju kulu tekitavad prillikompensatsioonid. Seda kulu ei saa väga ka ette näha.

Personalikulu tõusis 5,9%, mis sisaldas väga-väga väikest palgatõusu töötajatele. Ka omavalitsuspoolne raamaturaha jäi 2023. aastale eelnenud aasta tasemele. Küll aga tõusis 1220 euro võrra riigipoolne raamaturaha. Mõnevõrra tõusid ka kulutused infotehnoloogiale. Selle tõusu eest sai paar korda arvuteid parandada ning osta kaks laserprinterit. Tehnikapargi arendamiseks paraku sellest rahast ei piisa.

Veidi langes ka isikliku sõiduauto kasutamise kulu. Kui aga kõik töötajad oleksid oma töösõitude eest avalduse teinud ja kompensatsiooni küsinud, siis oleks see summa kindlasti 1/3 võrra suurem.

Kõige enam tõusis koolituskulu, kuna direktor tegi projekti Kultuuriministeeriumi kiirendisse, saades sealt 2638 eurot.

3.2 Tulu

Tabel 2

Tulude nimetus	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Kaupade ja teenuste müük	1000	1163	116,3%
Eesti Post	2 400	2 418	100,75%
Juuksuritöökoja üür Kahala raamatukogus	1 410	1011	71,7%
Teavikud - riik	21 604	21 604	100%
Koolitusraha -Kultuuriministeerium	2 638	2 638	100%
Järvamaa Kultuurkapitali Ekspertgrupp	3395	3395	100%
Huvitegevuse toetus	2 222	2 251	101,3%
Kokku	34 669	34 480	

Tõusis kaupade ja teenusta müük. Võrreldes 2021. aastaga vähenes teavikute riigipoolne rahastatus. Tegemist oli riigipoolse paariaastase rahasüstiga, mida anti koroonakriisi leevendamiseks. Järvamaa Kultuurkapitali Ekspertgruppilt saime samuti toetust ürituste läbiviimiseks. Ja suureks abiks oli jällegi ka huvihariduse toetus.

4. Projektid

Tabel 3 (täielik loetelu)

Projektid, toetused	Kellelt saadud	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus

Korraldada kohtumiste sari luuletajate, kirjanike ja illustraatoritega Türi valla elanikele Väätsal	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.01-31.03.2023	405	1000
Kultuurisündmuste sarja korraldamine Väätsa ja Lõõla elanikele	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	7.03-19.05.2023	300	1070
Kirjanduslike kultuurisündmuse sarja korraldamine Lõõla ja Väätsa piirkonna elanikele	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.09-31.12.2023	400	1 655
Emakeelenädala sündmuste korraldamine Türi valla raamatukogudes	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.03-30.05.2023	500	760
Kohtumiste korraldamine kirjanike ja muusikutega Türi valla raamatukogudes	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.10-29.11.2023	690	1 260
Suvelugemise lõpupeo korraldamine	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.08-29.11.2023	400	760
Kultuurisündmuste ja kirjanduslike kohtumiste korraldamine Türi valla raamatukogudes	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.10.2023-16.02.2024	700	1 310
Emakeelenädala sündmuste korraldamine Türi valla raamatukogudes	(Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	1.03.2024-30.05.2024	300	740
Malering	Huvihariduse toetus	1.01-31.12.2023	502	502
Gümnaasistidele korraldatud väljasõit Vargamäele „Jalutuskäigud kirjandusmaastikul”	Huvihariduse toetus	1.01-31.12.2023	223	223
Kohtumised kirjanikega, luuletajatega, näitlejaga, kunstnikuga (Kristi Piiper, Ilmar Tomusk, Aidi Vallik, Markus Saksatamm, Kairi Look, Jaak Urmet (Wimberg, Madli Zobel, Jaanus Vaiksoo)	Huvihariduse toetus	1.01-31.12.2023	1430	1430
Lauamängude soetamise kulud	Huvihariduse toetus	1.01-31.12.2023	95	95
Nelja valla raamatukogude töötajate ühiskoolitused	Kultuuriministeerium. Kiirendi	1.06-30.12.2023	2638	2638
KOKKU			9085	13 443

2023. aastal koostati 10 projektitaotlust. Projektidest saadav raha aitab raamatukogudel korraldada erinevaid lugemist innustavaid ja kirjandust tutvustavaid kohtumisi kirjandustegelastega, korraldada erinevaid näitusi ja kohtumisõhtuid käsitööstega, muusikutega ja teiste kultuuritegelastega ning huvitavate persoonidega, lisades seeläbi lisandväärtust raamatukogude tegevustele. Tänu lisategevustele käib raamatukogudes aina rohkem inimesi. Esmakordselt taotlesime toetust ka Kultuuriministeeriumi kiirendist koolituste jaoks. Projektis osalesid nelja valla raamatukogud: Tori vallast, Põhja-Pärnumaa vallast, Järva ja Türi vallast. Ühisprojekt andis võimaluse raamatukoguhoidjatel omavahel tutvuda, suhelda, mõtteid ja kogemusi vahetada.

Raamatukogu tegevusi (kohtumised kirjanikega, erinevate tähtpäevade pidamised jm kultuurisündmused) saabki läbi viia valdavalt vaid projektide toel, kuna ürituste real on meil raha vaid projektide omaosaluse katteks. Ja see on väga kurb, sest iga projekti ettevalmistamine, kirjutamine ja aruandlus võtab palju aega ja energiat. Raamatukogu juhi töö pole aga ainult

projektide kirjutamine. Korras peab olema ka dokumendihaldus, samuti on äärmiselt vajalik ka töö personaliga.

5. Personali koosseis, juhtimine ja areng

Türi Raamatukogus töötab 10 raamatukoguhoidjat, koristaja ja direktor. Seitse raamatukoguhoidjat ja direktor töötavad täiskoormusega, kaks raamatukoguhoidjat ja koristaja 0,75 osakoormusega ning üks raamatukoguhoidja 0,5 koormusega.

Türi raamatukogus töötab kolm raamatukoguhoidjat ja Oisu raamatukogus on kaks töötajat (1,5 kohta). Ülejäänud raamatukogudes on üks töötaja.

2023. aastast tõusis raamatukoguhoidjate puhkus 28-lt päevalt 35-le kalendripäevale. Üha tervamalt hakkab esile kerkima palgateema. Kuigi raamatukoguhoidjad ise on väga motiveeritud ja soovivad oma tööd hästi teha, hakkab üha enam tundma andma rahulolematust palgaga- me ei suuda garanteerida neile kõrghariduse väärilist (ja ka nende töö väärilist) töötasu.

2023. aastal töötas Türi valla raamatukogudes kaheksa kõrgharitud raamatukoguhoidjat, kellest neljal on erialane kõrgharidus. Raamatukogunduslik kesk-eriharidus on kahel raamatukoguhoidjal ja ühel on keskharidus koos läbitud kutsekoolituse kursusega.

5.1 Töötajate tunnustamine.

2023. aasta oli Türi valla raamatukoguhoidjatele tunnustuste poolest viljakas aasta.

Kahala raamatukoguhoidja Anneli Jaasma valiti Järvamaa parimaks maaraamatukoguhoidjaks 2023 ning esitati ka „Parim maaraamatukoguhoidja“ 2023 nominendiks.

Türi raamatukogu ja Laupa raamatukoguhoidja Liina Jeena esitati Järvamaa hariduse sõber 2023 nominendiks. Türi raamatukogu valiti Järvamaa hariduse sõber 2023 laureaadiks.

Laupa raamatukoguhoidja pälvis ka Laupa Põhikooli poolt eripreemia hea koostöö eest ja EV presidendi tänukirja uudishimupäeva korraldamise eest. Samuti esitati Laupa kooli ja raamatukogu koostöölugu Ettevõtliku Kooli edulugude konkursile „Õppimine on põnev!“ kategooriasse „Parim koostöötegu“

Järvamaa noorsootöö Aasta tähed 2023 tunnustusüritusel esitati Aasta tegu või sündmus 2023 kategoorias üheks nominendiks Väätsa raamatukoguhoidja Ulvi Uutari koostöö Väätsa noortekeskusega.

6. Raamatukogu haldusjuhtimine.

2021. aastal kolisime Türi raamatukogu üsna ülejala remonditud majja, kus alles 2023. aastal saime lõpuks korda kahte asutust eraldava vaheseina. Aasta lõpus sai korda ka vaheseina-esine parkett. Maja aknad vajavad endiselt väljavahetamist, sest raamaid on mädad ja pudedad. Kuna puudub ventilatsioon, läheb saal üsna kiiresti väga umbseks. Siis peab vahepeal ürituste ajal aknaid avama. Kuid avamisel riskime sellega, et aken võib kaela kukkuda või ei saagi me seda enam kinni. Jätkuvalt on suur mure valgustusega raamatutubades. Kahes ruumis on valgustus täiesti ebapiisav. Sellele probleemile peab lahenduse leidma 2024 a.

Palju on olnud teadmatust Kärü ja Kabala raamatukogude ruumide suhtes. Algselt plaaniti Kabala raamatukogu viia ühe katuse alla kooliga ning Kärü raamatukogu soovisime viia Kärü Kooli käsutuses olevasse staadionimajja. Kahjuks ei õnnestunud Kärü puhul kogukonna vastuseisu tõttu plaani ellu viia. Kabala raamatukogu ära kolimine võeti samuti rha puudusel päevakorrast maha.

Kärü raamatukogu asub rendipinnal, kus valitseb suur ruumipuudus. Suuremad üritused toimuvad koolis, Südamekodus või hoopis vabas õhus. Jätkame tööd selles suunas, et ükskord siiski raamatukogu saaks staadionimajja endale ruumid.

Kabala raamatukogu asub teisel korrusel, kuhu liikumisvaegusega inimestel on raske saada. Ruumides tehti remonti kaua aega tagasi. Sellele vaatamata näevad ruumid üsna kenad välja, aga siiski vajavad need värskendamist.

Oisu ja Laupa raamatukogud asuvad ühe katuse all koolimajadega. Laupal on samuti väga kitsas, suuremad üritused toimuvad kõik koolimaja pinnal. Oisu raamatukogu näeb väga kena ja hoolitsetud välja. Ometi vajab seegi raamatukogu värskendamist. Suure töö tegid 2023. aastal ära Oisu raamatukoguhoidja Kristi oma kaasaga, kui värvisid ära kõige kehvema väljanägemisega seina, meisterdasid uue, suure teadetetahvli ning ehitasid mitu, väga kena ning omanäolist riulit. Kõike seda tehti omast vabast ajast mingit tasu soovimata.

Väätsa raamatukogu on kõige hiljem valminud raamatukogu, aga sealgi on ilmnunud omad puudused- suurim neist ruumipuudus. Suvel sai raamatukogu juurde ühe väikese ruumi, kus saab hoida varuraamatuid ja oma isiklike tarbeid. Suuremad üritused viiakse läbi kas lasteaias või koolimajas, harvemini ka rahvamajas. Samas on raamatukoguhoidja suutnud luua noortele ja lastele mõnusad pesad omaette olemiseks ja lugemiseks. Vajadus on ka õhukonditsioneeride järele, kuna suvel tõuseb temperatuur siseruumides väga kõrgele.

Kabala raamatukogu ruumid asuvad kahel korrusel: all on ruum ürituste korraldamiseks, teisel korrusel raamatud. Ruumid ise on korralikud ja kenad, vaid koridor vajab hädasti remonti ja raamatukogu uks väljahetamist, kuna talvel tuiskab lumi ukse vahel sisse. Asjaajamine on võtnud väga kaua aega. Aga 2023. aasta lõpuks hakkasid asjad liikuma ja 2024. aasta alguseks saime ukse ette. 2023. aastal sai ära tehtud ka vesi-õhksoojuspumba hooldustööd, mis annab samuti väikese kindlustunde, et raamatukogu talvel külma kätte ei jää.

Hea meel on nentida, et peaaegu kõik raamatukogud asuvad teiste valla allasutustega ühes hoones, jagades majanduslulusid, mis aitab seeläbi vähekenegi ka valla kulusid säästa.

7. Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Kõikides raamatukogudes levib wifi võrk. Kabala raamatukogus on 2021. aastast kasutusel valguskaabel ja seetõttu on seal väga hea Wi-fi levik.

Arendustegevust infotehnoloogia vallas ei toimunud. Kindlasti seab arendustegevusele piirid rahanappus. Arvutitega saab aetud kõige hädavalikumad toimingud. Enamikes lugejate ja töötajate arvutites on kasutusel Libre Office tarkvara.

Kahjuks on Türi valla raamatukogudes arvuti riist- ja tarkvara ajale täiesti jalgu jäänud. Kõik riistvara uuendused jäävad rahapuuduse taha. Seetõttu on sageli probleeme Oisus näiteks riistavara (ja ka tarkvara) ühildamisega, mille tulemusena pole võimalik printida jne. Kaks raamatukogu (Kabala ja Laupa) said endale uued värvilaserprinterid.

7.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

Avaliku teabe kättesaamiseks on kõikides Türi valla raamatukogudes olemasolevad lugejaarvutid varustatud internetiühendusega. Arvutid on varustatud id-kaardi lugejatega. Samuti on olemas wifi ühendus oma arvuti või telefoni jaoks.

Arvuteid kasutatakse valdavalt kas printimiseks (nooremad inimesed) ja eakamad, kel pole kodus arvutit või ei oska nad ise seal toiminguid sooritada ja soovivad raamatukoguhoidja abi. Tavaliselt soovitakse abi pangatoimingute sooritamisel, digallkirjastamisel või e-kirjade saatmisel. Aga sooviti abi ka rahvaloenduse ankeedi täitmisel, kaasava eelarve hääletamisel internetis jne.

2023. aastal kasutati avalikke arvuteid raamatukogudes 2398 korral, mida on 18,32% enam kui möödunud aastal. 1447 korral kasutasid arvutit täiskasvanud ja 908 korral lapsed. 41 kasutajal sünniaeg puudus. Enim kasutasid lapsed arvuteid Oisus (769 korral).

Kui enamikes raamatukogudes arvutite kasutamine väheneb, siis vastupidiselt Türil ja Kärus tõusis arvutite kasutamine vastavalt 30,8% ja 26,3%.

Arvuteid kasutasid kokku 384 inimest, kellest 288 olid täiskasvanud ning 93 lapsed.

8. Raamatukogu kogud ja lugejateenindus

2022.a.

Tabel 4

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2021
Türi	49 731	1 884	28 964	65 347	5 806
Oisu	27 122	423	9 396	11 116	1 175
Laupa	16 559	239	11 150	5 814	1 200
Kabala	8 995	90	945	939	403
Kahala	7 790	68	2 926	7 154	305
Käru	15 824	287	4 818	8 468	567
Väätsa	14 950	284	3094	6 723	1228

2023.a.

Tabel 5

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2021
Türi	5 0954	1 861	30 570	68 398	5836
Oisu	27 053	413	9 626	11 299	1 159
Laupa	16 460	220	10 064	5 569	1 179
Kabala	8917	90	1 384	1 120	416
Kahala	7 495	73	3 834	9 259	294
Käru	15 078	286	4 436	7 663	562

Väätsa	15 044	308	5 451	11 984	1 223
---------------	--------	-----	-------	--------	-------

2022. aastaga võrreldes tõusis teavikutele kuluv summa 2023. aastal 1220 eurot, so 6%. Suures osas suurenes just riigi poolt antav raamaturationa. 2023 a. soetati Türi valla raamatukogudesse kokku 3262 eksemplari raamatut, neist ostudena 2584, mis on võrreldes 2022. aastaga 41 eksemplari vähem. Kuigi teavikutele kuluv summa suurenes, siis hindade tõusu tõttu saime raamatuid ja perioodikat selle raha eest vähem.

Teavikud komplekteerime Järvamaa Keskraamatukogu vahendusel.

E-teavikute tellimisega pole me veel kaasa läinud. Kuna raha tõesti väga napib, siis hetkel oleme panustanud siiski paberraamatule.

Perioodikat komplekteerides lähtume lugejate soovideist, kuid jälgime ka, et vähemalt ühes kogus oleks olemas kõik kultuuriperioodika. Türi valla raamatukogudesse soetati 2023. aastal 55 aastakäiku ajalehti, millest 49 osteti ja 6 saadi annetustena. Ajakirju soetati 212 aastakäiku, neist 191 ostudena ja 21 saadi annetustena. Esmakordselt tellisime lugejatele kohapeal lugemiseks lisaks Postimees Grupi digiväljaandeid ja Delfi digipaketi.

-annetuste osakaal kogude juurdekasvust

2023. aastal annetati Türi valla raamatukogudele kokku 678 raamatut, mis moodustab kogude juurdekasvust 26,2% , võrdluseks- eelmisel aastal moodustasid annetatud raamatud kogude juurdekasvust 12,9%.

- kogude kasutatavus ja seosed lugejasiühendustega

Suurima osa hangitud raamatutest moodustavad laste- ja ilukirjandus- 2550 teavikut, mis on 78,1% koguhankest. Ainult lastele suunatud ilu- ja teatmekirjandus moodustab koguhankest 823 teavikut, so 25,2%.

Sarnaselt 2022. aastaga laenutatigi enim 2023. aastal ilu- ja lastekirjandust, so 66,3% kojulaenutustest. Lastele laenutav kirjandus moodustas kojulaenutustest 14,9% ja perioodika osakaal 21,1% kojulaenutustest.

Enim laenutatakse ilu- ja lastekirjandust Laupa raamatukogus, kus see hõlmab kojulaenutustest 79,2% . Türil hõlmavad ilu- ja lastekirjanduse laenutused 75% kogu kojulaenutustest ning Väätsal 74,7%.

Sarnaselt möödunud aruandeaastaga oli Kahala raamatukogus jätkuvalt kõrgeim ajalehtede/ajakirjade laenutamiste osakaal vallas (71%) kojulaenutustest, mis on tingitud valdavalt eakast lugejaskonnast ja muidugi ka väikesest sissetulekust- kuna inimestel on vähe raha, siis nad lihtsalt ei jaksa osta ajalehti-ajakirju ja laenutavad meelsasti raamatukogust.

8.1 inventuurid, mahakandmised

2023. aastal toimusid inventuurid kahes raamatukogus- Väätsal ja Kabalas. Kuna nendesse raamatukogudesse asusid uued töötajad, siis oli soov, et neil oleks ülevaade oma kogudest.

Inventuuri käigus inventeeriti ära Väätsal 14 765 eksemplari, inventeerimata eksemplare jäi 111, mis olid kadunud ja komisjoni ettepanekul kogust ka kustutati.

Kabala raamatukogus inventeeriti ära 8 496 eksemplari teavikuid ja inventeerimata jäi 255, mis olid kadunud ja komisjoni ettepanekul kogust kustutati.

Türi valla raamatukogudest kustutati 2023. aastal 3236 eksemplari raamatuid ning 221 aastakäiku ajakirju. Osaliselt võeti raamatuid üleandmise teel arvele teistes kogudes, osaliselt läksid raamatud maha kandmisele, kuna olid kas lagunenenud või määrdunud

8.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte.

Tabel 6

Lugejad 2022	Lugejad 2023	Muutus (+/-)
3 275	3 251	-24

Tabel 7

Külastused 2022	Külastused 2023	Muutus (+/-)	Virtuaal-külast. 2022	Virtuaal-külast. 2023	Muutus (+/-)
61 293	65 395	+4 102	12 596	7 551	-5 045

Tabel 8

Laenut-d 2022	Laenut-d 2023	Muutus (+/-)	Päringud** * 2022	Päringud** * 2023	Muutus (+/-)
105 561	115 292	+9 731	2 986	3 255	+269

2023. aastal kokkuvõtteks võib öelda, et Türi valla raamatukogude jaoks oli aasta pigem hea. Lugejaid vähenes küll mõnevõrra Oisus (2,36%), Türil (1,24%) ja Laupal ((7,95%). Kabalas ja Kärus jäi võrreldes 2022. aastaga, lugejate arv samaks ning tõusis Kahalas (juurde tuli 5 lugejat) ja Väätsal (juurde tuli 24 lugejat, so 8,45%). Kui tuua võrdluseks 2022. aasta, mil oli raamatukogude teema-aasta, tehti palju üritusi, raamatukogud olid pidevalt pildis, siis 2023. aasta oli rahulikum ja nagu statistika näitab- enamus lugejaid jätkas raamatukogu kasutamist. Uute lugejate lisandumist Väätsa raamatukokku saab seletada raamatukoguhoidja väga hea tööga laste lugemisharjumuste edendamisel, kuna just uusi lapslugejaid lisandus Väätsale 45. Kindlasti aitab külastatavuse suurenemisele kaasa ka Väätsa raamatukogu nüüdne hea asukoht.

Raamatukogude külastuste arv kokku tõusis 2023. aastal 6,7%. Suurima hüppe tegi jällegi Väätsa raamatukogu, kus raamatukogu külastatavus tõusis 76,2%. Siin näen jälle seost laste- ja noortetööga, kuna just laste- ja noorte külastuste arv tõusis 175%. Sama võib öelda ka Kabala raamatukokogu kohta. Ka seal tõusis külastuste arv 46,5% ja laste- ning noortepoolne raamatukogu külastamine tõusis 55,6%. Viimastel aastatel oli Väätsa ja Kabala raamatukogudes tagasikäigu teinud kõik näitajad. Seda enam on hea meel, et uute raamatukoguhoidjate tulekuga on neis asulates raamatukogude töö hoogustunud ja inimesed on jälle leidnud tee raamatukokku.

2023. aastal tõusis laenutuste arv 9,2%. Sarnaselt 2022 aastaga, on ka eelmisel aastal tõus tulnud suures osas kohallaenutuste arvelt. Hüppeliselt tõusid kohallaenutuste arv Väätsa ja Kabala raamatukogudes, vastavalt 206% ja 200%. Kindlasti on oma osa siin ka sellel, et eelmainitud

raamatukogud on olnud 2023. aastal stabiilselt avatud ja inimesed on saanud käia kohapeal lugemas-laenutamas. Ka Kahala raamatukogus tõusis kohallaenutuste arv 63%. Teistes kogudes suuri muudatusi ei olnud. Enim tõusid laenutused Väätsa raamatukogus, so 78,3%.

8.3 RVL teenindus

Türi vallas toimib aktiivne raamatukogudevaheline laenus. Väätsa raamatukogu tellib palju raamatuid ka Paide Keskraamatukogust. Enim väljalaenutusi tegi Türi raamatukogu (588 laenutust). Aktiivsemad siseRVLijad olid Väätsa raamatukogu 405 laenutusega ning Kärü 233 laenutusega.

Kokku tehti 2023. aastal Türi valla raamatukogudes 881 väljalaenutust ning 1168 sisselaenutust. RVL sisse suurennes 2023 aastal 34%.

8.4 Laste- ja noorteteenindus

Kõik Türi valla raamatukogud pööravad suurt tähelepanu laste- ja noorte lugemisharjumuste tekitamisele ja kujundamisele. Kui varasemalt tundus, et paremini edeneb töö neis raamatukogudes, mis asuvad koolidega koos, siis 2023. aasta näitas, et ka eraldi töötades on väga palju võimalik ära teha. Heaks näiteks on siin Kärü ja Väätsa raamatukogud. Mõlemad raamatukogud alustasid Lugemisisu programmiga. Nad on kaasanud nii lasteaiarühmad kui ka algklasside lapsed. Mõlema raamatukogu puhul käivad lapsed nii raamatukogus kohapeal tunnis kui ka raamatukoguhoidjad ise lähevad laste juurde nii kooli kui ka lasteaeda. Samuti korraldatakse kohtumisi kirjanikega ning lugemisüritusi.

8.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Lastele ja noortele suunatud ilu- ja teatmekirjandusteoseid soetati kokku 823 eksemplari, millest 472 olid ilukirjanduslikud raamatud ning 351 lastele ja noortele suunatud aimekirjandus. Enim soetasid laste- ja noortekirjandust Väätsa ja Laupa raamatukogud, vastavalt 42,5% ja 31,4% kogusoetustest. Kõikidesse Türi valla raamatukogudesse on tellitud ka Täheke ja Hea Laps.

Lasteraamatute tugi lastes lugemisharjumuste tekitamisel ja kujundamisel on hindamatu. Heaks näiteks on siin Väätsa raamatukogu, kus koos lasteraamatute tellimisega on kasvanud nii laste raamatukogu külastatavus kui ka raamatute laenutamine. Korralikku lasteraamatute valikut eeldab ka ELK poolt ellu kutsutud Lugemisisu programm. Heade lasteraamatute valikuga on ka lugemisisu kiire tekkima: Türi vallas on programmiga ühinenud neli raamatukogu: Oisus, Kärus, Laupla ja Väätsal. Ka teised raamatukoguhoidjad, kes korraldavad lastetunde, kasutavad oma tundide läbiviimisel palju raamatuid. On tavapärane, et tunnis tutvustatud ja käsitletud raamatud leiavad kohe tee ka laenutusse.

8.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 9

Lug-d 2022	Lug-d 2023	Muutus (+/-)	Külast-d 2022	Külast-d 2023	Muutus (+/-)	Laenut 2022	Laenut 2023	Mu utus (+/-)
1000	1 004	+4	23 088	25 189	+2 101	10 206	10 651	+44 5

Tabel 9 näitab, et laste- ja noorte raamatukogu kasutamine on tõusuteel. 2023. aastal tuli juurde neli uut lugejat.

Tegelikult langes noorte lugejate arv peaaegu kõikides raamatukogudes. Arvuliselt oli suurim langus Türil, kus kahanes 27 lapslugeja võrra, protsentuaalselt oli suurim kaotus Oisu raamatukogus (10%). Uute lugejate kaasamisega on silma paistnud Väätsa raamatukogu, kus tõusis laste- ja noorte arv 45 lugeja võrra, mis teeb 45% tõusu võrreldes 2022. aastaga. Kabala raamatukogu sai juurde kaks uut lapslugejat. Kuidas on võimalik, et igal pool üle valla jäi lapsi vähemaks raamatukogudes, aga Väätsal ja Kabalas lapslugejate arv tõusis..? See on seletatav sellega, et varasem lastetöö nimetatud raamatukogudes sisuliselt puudus. Uute raamatukoguhoidjate tulekuga hoogustus ka töö lastega. Teistes valla raamatukogudes, kus lastetööd on kogu aeg tehtud, püsivad arvud aastaid stabiilsed ja kõikumised on tavaliselt tingitud muudatustest erinevatest reformidest, näiteks Oisus, kus kaob ära kolmas kooliaste ja seetõttu jäi kohe ka noori lugejaid vähemaks. Sama juhtus paar aastat tagasi ka Kärus.

Raamatukogude külastatavust tõstsid kindlasti raamatukogus pakutavad tegevused lastele: Väätsa raamatukogus erinevad teematunnid, Kahala raamatukogus lastehommikud ning Türi ja Kabala raamatukogus erinevad raamatukogutunnid- ja tegevused, näitused jne.

Korraldades lastele ja noortele üritusi, pole meie eesmärk neile pelgalt meelelahutuse pakkumine. Meie eesmärk on siiski läbi tegevuste tuua lapsed raamatute ja lugemise juurde, tutvustada neile kirjandust ning panna nad mõistma, et lugemine on hea, tore ja kasulik. Vaadates Tabelit 12, tundub, et see on ka mõnevõrra õnnestunud, sest laenutuste arv on tõusnud eelmise aasta võrreldes 4,4%. Suurimad tooniandjad olid siin jällegi Väätsa raamatukogu, kus laenutused tõusid 139,7% ning Kabala raamatukogu 64,2%-ga. Ka Laupa raamatukogus laenutasid lapsed ja noored usinalt- seal tõusid laenutused 6,8%.

Kokkuvõtteks võib öelda, et raamatukogud koguvad populaarsust laste- ja noorte seas. Üha enam tullakse sinna aega veetma. Väiksemad lapsed kasutavad aega mängimiseks ja lugemiseks, suuremad lapsed ka nutiseadmetes olemiseks. Ka raamatukogud ise teevad omalt poolt kõik, et lapsed tuleksid ja tahaksid raamatukogus olla. Nad teevad koostööd koolidega, et läbi viia raamatukogus ainetunde, huviringe, teematunde ning pere- ja lastehommikuid. Näiteks toimetavad Laupa raamatukogus meisterdamise huviring, toimuvad kooli- ja loovustunnid, samaoodi toimuvad ka Oisu, Kärus ja Väätsa raamatukogudes erinevad aine- ja teematunnid. Türi ja Kahala raamatukogus toimuvad regulaarselt laste- ja perehommikud. Türi ja Kabala raamatukogud korraldavad samuti lastele vahvaid teematunde ning huviringe.

8.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine.

Türi valla kõik raamatukoguhoidjad töötavad selle nimel, et meie lastest kasvaksid raamatusõbrad. Kui varasemalt oli märgata, et nendes kohtades, kus koolid ja lasteaiad asusid raamatukoguga ühe katuse all, olid tulemused paremad, siis tänane seis näitab, et kõikides raamatukogudes toimub aktiivne lastetöö. Ja palju oleneb raamatukoguhoidjast, kuidas ta suudab lapsi motiveerida, pakkuda neile läbi erinevate tegevuste huvipakkuvat kirjandust. Jätakuvalt võistleme nutistuva maailmaga. Ainuke lootus on see, et kui me oleme lapsed juba raamatutega sõbraks saanud muuta, siis ei ole nad teismelistena jäädavalt kadunud nutimaailma. Loodetavasti jõuavad nad kord lugemise juurde tagasi.

Laste lugemisharjumusi aitavad kujundada erinevad lugemisprogrammid, eriti on hinnatud Lugemisisu programm. 2023. aastal osalesid programmis juba neli raamatukogu: Väätsa, Kärus, Oisu ja Laupa.

Väga populaarsed on kohtumised kirjanikega. 2023. aastal külastasid Türi valla raamatukogusid järgmised laste- ja noortekirjanikud: Kristi Piiper, Ilmar Tomusk, Aidi Vallik, Markus Saksatamm, Kairi Look, Jaak Urmet (Wimberg), Madli Zobel, Contra ja Jaanus Vaiksoo. Eriti meeldejäävaks on kirjanikega kohtumised kujunenud Laupal, kus lisaks kirjanikuga kohtumisele annavad ka lapsed oma panuse, etendades kirjanikule tema loomingut. Heas koostöös emakeeleõpetajaga toimuvad Laupal ka ülekoolilised ettelugemised jne.

Kärus, Kabalas, Laupal, Oisus, Väätsal ja Türil korraldavad raamatukogud kooli klassidele ja lasteaiarühmadele erinevaid teema- ja raamatukogutunde, kus alati kesksel kohal ka mõni huvitav raamat ja lugemine. Väätsa raamatukogus tutvuti mitmel puhul illustraatoritega ja nende loominguga. Näiteks oli raamatukogus väljas Made Balbati näitused „Saabastega kass” ja „Alice Imedemaal”. Nende näituste põhjal toimusid mitmed teematunnid, samuti tutvuti koomiksikunstnik Veikko Tammjärve loominguga. Samuti külastas õpilasi Lembit Küüts, ajaloolane jaak Pihlak. Toimusid mitmed keelekohvikud.

Kõik raamatukogud tähistavad emakeelepäeva, Eesti kirjanduse päeva, Põhjamaade kirjandusnädalat jne.

Oisu ja Laupa raamatukoguhoidjad valmistavad lapsi ette osalemiseks ettelugemisvõistluse ja luulekonkursside maakondlikuks eelvooruks.

Iga-aastane suvelugemisprogramm toob palju lugejaid kokku. Kindlasti on siin oma osa ka suvelugemise lõpupeol, mis lapsi alati väga köidab.

Türi Ühisgümnaasiumiga jätkub koostöö gümnaasistide Vargamäe külastamiseks, tekitamaks sügavat huvi Tammsaare teoste vastu. Ka nende tegevustega oleme pälvinud laste ja õpetajate tänu ning hea tagasiside.

Türi ja Kahala raamatukogus toimub igas kuus üks lastehommik, millel on oma kindel teema. Ka seal loetakse ette raamatut, vesteldakse ja arutletakse selle põhjal.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lisaks peredele on laste lugemisharjumuste kujundamisel suur roll siiski ka raamatukoguhoidjatel, kuidas nad suudavad lastele raamatud meeldivaks ja põnevaks teha. Ja siin annavad raamatukoguhoidjad oma parima.

8.4.4 Valik laste- ja noorteüritusi

Traditsioonilistest üritustest jätkusid Lugemisisu programm ja ülevallaline suvelugemine, samuti laste- ja perehommikud Türil ja Kahalas. Kohtuti mitmete kirjanike ja illustraatoritega. Kärus ja Türil jätkuvad ka lauamängude laupäevakud ja malering. 2022. aastal alguse saanud ja 2023. a jätkunud liiklusnädalal osalesid Oisu ja Laupa raamatukogu. Kabalas korraldab raamatukoguhoidja koostöös rahvamajaga lastele mängupäevasid, toimuvad meisterdamise ja kokanduse töötoad. Laupa raamatukogu korraldas koostöös kooli huvijuhiga uudishimupäeva, koos osaletakse ühisaktsioonidel, näiteks paelapunumine laulupeo jaoks, akende kaunistamine, koostöös kooliga toimuvad kirjanduslikel tähtpäevadel ettelugemised jne. Väätsa raamatukogus said alguse mitmed uued ettevõtmised: vene, inglise ja hispaania keele kohvikud, kunstitunnid, lustakad ja mitmekesised teematunnid lasteai- ja kooliõpilastele. Valik põnevamaid sündmusi alljärgnevalt:

Tüiril toimus koostöös lugeja perega suur karude näitus, millest kujunes tõeline hitt: näitust käisid vaatamas alates lasteaia sõimerühmadest kuni eakateni välja, samuti Türi Kodu kliendid. Näituse kõrvale pakkusid raamatukoguhoidjad tõeliselt huvitava programmi karude elust. Iga raamatukoguhoidja tegi seda omas vaates ja kõik kokku moodustas see tore, mitmekesine terviku.

Väga hinnatud on ka laupäevased lastehommikud. Tavapäraselt osaleb lastehommikutel 10-20 last vanuses 3.a kuni 10 a. Igal lastehommikul on oma teema ja tund koosneb kolmest osast: lugemine ja loetu üle arutlemine, liikumine ja meisterdamine. Näiteks toimus kevadine lastehommik, kus lapsed said teadmisi emakeelepäevast, edasi liikusid kevadesse ning tutvusid erinevate seemnetega ja lõpuks külitati ka ise mulda esimesed seemnekeseid. Eesti Vabariigi aastapäeval räägiti meie kodumaast, ajaloost, õpetati lastele kombeid ja tavasid ning etendati ka väike vastuvõtutseremoonia.

Kabala raamatukogu ja rahvamajaga koostöös toimus lastele vaheajal mängupäev, kus sai kuulata juttu raamatust „Nõianei Nöbinina”, mängida maastikumänge, põnevust pakkusid mudelautod ja kehakinnituseks küpsetati viinereid ja vahukomme.

Kahala raamatukogus toimus kevadel lastehommik, kuhu kutsuti külla Suure-Jaani päästekomando, kes näitas lastele oma autot ning rääkis neile tuleohutusest. Lapsed said istuda üäästeauto rooli ja vaadata erinevaid vidinaid.

Kärus toimusid toredad kohtumised kirjanike Anti Saare ja Ilmar Tomuskiga.

Oisus oli üleval väga põnev Gite Treice katuselaastudele joonistatud illustratsioonide näitus, mida käisid uudistamas nii suured kui väikesed. Elevust ja põnevust tekitavad alati ka koostöös kooliga läbiviidavad kõnevõistlused, kus noored saavad harjutada esinemist.

Laupa raamatukoguhoidja teeb aktiivset koostööd kooli huvijuhiga ja koos mängujuhtidega korraldati uudishimu päev. Koolimaja erinevates kohtades olid teemanurgad, kus sai uurida vastavateemalisi raamatuid ja ajakirju. Osalejate ülesanne oli igas teemanurgas kirjutada üles mõni seniteadmata fakt või uus teadmine. Liikumisaastale kohaselt said osalejad uusi teadmisi omandada liikudes.

Väätša raamatukogus toimus koostöös noortetoaga lauamängude turniir, ja kangastelgedel kudumise võistlus. Ka toimusid väga põnevad muinasjututunnid Made Balbati näituse „Saabastega kass” põhjal.

Alati on menüü ülevallalise suvelugemise lõpupeod, kus 2023. aastal esinesid kirjastaja Madli Zobel ning mustkunstnik Marko.

8.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Erivajadustega inimestele osutavad koduteenindust Türi, Oisu ja Kahala raamatukogud. Raamatud viiakse lugejatele koju. Põhiliselt on koduteeninduse vajajateks eakad, kes ise tervislikel põhjustel või vanaduse tõttu ei jõua enam raamatukokku tulla.

Tabel 10

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus	105	1	19

Valdavalt pakuvad raamatukogud koduteenindust, st raamatute laenutamist.

Tabel 11

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
4	28	426

Teenuseid teistele asutustele osutavad Kärü, Väätsa ja Türi raamatukogu.

Aktiivselt on käivitatud koostöö Kärü Südamekoduga. Kooskäimist nimetatakse raamatuklubi Süda ja toimuvad need regulaarselt, kaks korda kuus. Üks kord kuus käib pisem grupp (5-8 osalejat) Kärü raamatukogus, kus teetassi kõrvale puhutakse juttu ning mängitakse lihtsamaid sõnamänge ning teinekord astub raamatukoguhoidja ettevalimistatud programmiga juba suurema grupi (10-20 osalejat) ette, mis leiab aset Kärü Südamekodus.

2023. aastal alustas Türi raamatukogu koostööd Türi Koduga, kelle kliendid käivad üks kord kuus raamatukogus, kus raamatukoguhoidjad korraldavad neile teematunni, milles käsitletakse nii kirjandust, vaadatakse näitusi kui ka arutletakse erinevatel teemadel.

Väätsa raamatukoguhoidja käib Väätsa eakate kodus, kus ta korraldab eakatele viktoriine, tutvustab erinevaid kirjandustähtpäevi ja rahvakalendripühasid.

8.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Türi vallas on raamatukogud atraktiivsed kooskäimise kohad. Raamatukogud ongi elanike silmis kujunenud kohalikku pärandit jäädvustavaks, elukestvat õpet toetavaks ja vaba-aja võimalusi pakkuvaks kultuurimekaks. Raamatukokku tullakse erinevate teemade kohta infot nõutama, paljude murede korral abi saama, tullakse uusi teadmisi omandama, nautima muusikat, kohtuma põnevate inimestega, vaatama huvitavaid näitusi. Korraldame kogukonnale teabepäevi, dialoogiringe, lugemisringi, lauamängude päevi ja huviringi. Väätsa raamatukoguhoidja hakkas käima jälle Lõõlas, et pakkuda sealselegi kogukonnale nii tegevusi kui lugemisvara. Oisu raamatukogus tähistati raamatukogu 105 juubelit. Türi raamatukogu sünnipäeval tähistatakse ka täiskasvanute lugemismängu lõppu.

8.6.1 kohalikul tasandil

Türi valla raamatukogud teevad aktiivset koostööd kõikide valla haridus- ja kultuuriasutustega, kohalike kodanikuühendustega, MTÜdega ning eraisikutega. Väga hea koostööpartner ja toetaja on olnud Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp eesotsas Liina Lehisega. Koostöös Türi Vallavalitsusega toimub kõikides Türi valla raamatukogudes juba aastaid kaasava eelarve hääletamine. Türi raamatukogu lõi kaasa Õunafestivalil, kus oli väljas oma raamatuletiga. Perepesas käisime aastalõpu peol lugemas ja lasteraamatuid tutvustamas. Raamatukoguhoidjate eestvedamisel asutati MTÜ „Raamatukogusõprade Selts” eesmärgiga aidata kaasa Türi valla raamatukogude tegevuse mitmekesistamisele, kultuuri- ja haridusalaste teadmiste levitamisele, kultuuritraditsioonide säilitamisele ning piirkonna elanike vaba-aja kultuursele sisustamisele.

Raamatukoguhoidjad teevad kõik tihedat koostööd teiste valla raamatukogudega ja ka Järvamaa Keskraamatukoguga. Edukalt toimib raamatukogudevaheline laenus. Türi valla raamatukogude töötajad suhtlevad omavahel tihedalt. Näiteks külastasid nad kevadel Laupa kooli ja Metsajõe puhkekeskust, sügisel matkati koos Mukri rabas ja tähistati Oisu raamatukogu

sünnipäeva. Ühiselt, koos peoga, lõpetati Türi raamatukogus täiskasvanute talvelugemine ja laste suvelugemine. Türi raamatukogus toimub üha enam kogukonna arutelusid, ka kasutakse raamatukogu erinevate koosolekute läbiviimiseks. Näiteks toimus raamatukogus permakultuurikoolitus, Reelika Marrandi tutvustas kogukonnale Türi ideeade parki, noortevolikogu ja õpilasesindus maailmakohvik uimastiennetuse teemadel, toimus Lõuna-Järvamaa Koostöökogu koosolek.

Teeme koostööd eraettevõtjatega. Ülevallalisel täiskasvanutele mõeldud lugemismängu auhinnalaud on tulnud eraettevõtjatelt üle valla. 2023. aastal toetasid lugemismängu Kadi Valderi perefirma „Elliott“, kauplus „Õige Magus“, EcoSnäck ning Kerli ja Tiia Jaagumann. Türi Raamatukogu kodulehte haldab juba aastaid vabatahtlikkuse alusel Marek Lillemaa. Meil on ka palju kogukonnaliikmeid, kes esinevad raamatukogus heategevuse korras reisõhtutel, esinevad teabepäevadel, korraldavad loodusmatku, samuti toovad oma näitusi raamatukokku, vabatahtlikud aitavad sisustada laupäeviti laste vaba aega, meisterdades nendega, aitavad lastehommikuid läbi viia. Igas piirkonnas on omad koostööpartnerid, kellega tehakse tihedamalt koostööd.

*** Üritused, sh ka näitused – mida korraldati ja kellele**

Türi raamatukogus

Toimusid kohtumisõhtud jutuvestja Ena Metsaga, ajaloolase Jaak Juskega, osaleti Rein Kalmuse juhendamisel linnuvaatlusretkel ja tutvuti rändlindudega; loovkirjutamise õpitoad

Kogukondlikus dialoogiringis kohtus üle kahekümne kogukonnaliikme, et arutleda teemal, kuidas anda veel hoogu ja rikastada kevadpealinna sündmusi.

Türi vallamaja töötajatele korraldati neli erinevat tegevustuba, kus nad said enda teadmisi proovile panna. Raamatukoguhoidjad aga said tutvustada seeläbi oma tööd. Peale üritust registreerisid mitmed vallamaja töötajad end ka lugejateks.

2023. aasta jooksul toimus kuus reisiõhtut, kus kogukonnaliikmed oma reisielamusi jagasid. Tutvuti Madagaskari saarega, Jaapaniga, Indiaga, Londoniga, Amsterdamiga ning toimus ka üks Euroopa ringreis. Rääkimas käisid Pipi-Liis Siemann, perekond Potter, Kaia Mõistlik, Tiina Lippant, Ann Valang, Aili Avi.

Türi raamatukogus toimusid järgmised raamatuesitlused: Aivar ja Salme Andre „Jäälind allikal“; Enno Mõts „Isetuse loits“; Kadri Mandri luulekogu „Nuiatud pai“; Lembit Kүүtsi luuleraamatu „Tagalata magalata“ esitlus. Enim kutsus inimesi kokku Kaarel Aluoja koostatud raamatu „Türi. Kilde kihelkonna ja linna arengust“ esitlus, mis toimus Türi linna sünnipäeval.

Türi raamatukogu sünnipäeval toimub alati ka täiskasvanute lugemismängu lõpetamine, kus loositakse auhindu ning süüakse torti. 2023. aastal käis kohtumas lugejatega ajakirjanik Märt Treier ja muusikat tegemas Aime ja Taivo Lippur. Selle ülevallalise sündmuse õnnestumiseks teeme koostööd ka paljude kohalike ettevõtjatega.

Eakate selts „Pihlapuu“ kohtus raamatukogus linnaaednik Ele Shiffiga ning tutvus raamatukogu karunäitusega. Raamatukoguhoidjad viisid eakatele läbi ka tunni, kus rääkisid huvitavaid fakte karudest.

Kesk-Eesti käsitöönäituse „Kirjad Türitl“ avamine koos „Anu Pinki loenguga „Mida Türi kandi naised kirjutasid?“. Näitsel olid ka Anne Reinbergi hõbedast käsitööehed.

Toimusid ka omaloominguõhtud. Oma fotonäitust pealkirjaga „Peatükk nimega..” näitas ja luuletusi luges Merli Kaas. Teda saatis kitarril Tarmo Selter. Aili Avi esitas oma loomingu nii melodias kui luules aasta lõpus ja kutsus samuti Tarmo endale seltsiks muusikat tegema.

Veel oli näitustest vaatamiseks Ülle Järve maalinäitus „Avastamata radadel”. Olid ka toredad kogukonnanäitused minifiguuridest ja suur kahesajast mängukarust koosnev karunäitus.

Seitsmel korral kohtusid raamatukogus Türi Kodu kliendid, kellele raamatukoguhoidjad viisid läbi erinevaid teematunde.

Oisu raamatukogus

2023.aastal oli Oisu raamatukogu jaoks üks olulisemaid sündmusi Raamatuklubi loomine. Raamatuklubi kogunes aasta jooksul 6 korral ja arutati väga erinevate raamatute üle, enamasti on valikus pisut tõsisem ja sisukam ilukirjandus.

Näitusesarjas „Kogukond kogub” toimus Retla- Kabala Põhikooli õpilase Umeli purgikogu näitus

Raamatukogus oli terve suve vältel võimalik tutvuda Mati Michelise ja Raimo Aasa näitusega „Äratuskell karikatuurides”. Sügisel sai raamatukogus imetleda Gita Treice katuselaastudele joonistatud imeliste illustratsioonide näitust raamatule „Krääbu, Tõllu Tsips”. Saime näituse väga lühikeseks ajaks, kuid usina reklaamimise tulemusena külastas seda kokku 87 inimest.

Raamatukogu osales oma tegevustega ka kogukondlikel sündmustel nagu Oisukandipäev ning Oisukandi HoovipäevaJaanilaupäeval toimus traditsiooniline Oisukandipäev.

Raamatukogu 105. juubel on kindlasti tähtsaim sündmus 2023.aastal. Juba varem sai tutvuda näitustega „Raamatud raamatukogudest ja raamatukoguhoidjatest” ja „Pärlid raamatukogu varasalvestest”, FB-s oli raamatukogu pidevalt pildil. Juubeliaktus toimus oktoobris, esinesid Tarmo Selter ja Kaarel Aluoja ning luuletusi lugesid väikesed ja suured raamatukogu lugejad. Külla olid kutsutud Oisu raamatukogu endised töötajad, kolleegid teistest raamatukogudest, naaberasutuste esindajad ja vallajuhid. Oodatud olid kõik raamatukogu sõbrad ja toetajad. Pidulõppes mõnuses vestlusringis imemaitsva tordi söömisega.

Kabala raamatukogus

Kabala raamatukogus oli üleval Tuulike Kivistu-Rotella illustratsioonide rändnäitus “Siis, kui teinekord”. Külastajatele näitus väga meeldis. Aastaringelt on Kabala laste endi joonistatud tööd väljapanekus, mis ajendatud kas mõnest loetud raamatust, tähtpäeva temast, vms. Ka neid joonistusi on külastajate poolt kiidetud, sest meil on palju kunstiandega noori lugejaid.

Käru raamatukogus

Käru raamatukogus tegutseb aktiivselt kord kuus laupäeviti koos käiv ürituste sari ”Lauamängude laupäevak”, kus nii väikesed kui ka suured saavad kätt proovida erinevates mõttemängudes.

Aktiivselt on käivitatud koostöö Käru Südamekoduga. Kooskäämist nimetatakse raamatuklubi Südaks ja üritused toimuvad regulaarselt, kaks korda kuus. Korraldati 18 üritust, milles osales kokku 283 osalejaga.

Enam kui veerand sajandit on raamatukogu olnud memmeklubiliste seltskonnale kooskäimise kohaks. Üritusi korraldati üksteist, millest 8 korral kutsuti klubilistele külaline. Sel aastal tehti

kaks väljasõitu Kädva Seltsimajja ning korraldati kaks ühisüritust Käru Südamekodu raamatuklubi Südaga. Veebruarikuu ühisüritusel musitseeris Järvamaalt pärit Tarmo Selter ja aasta viimasel eakate ühisüritusel käis külas muusik ja antropoloog Polina Tšerkassova. 2023.aasta lõpuks on memmeklubi kasvatanud oma populaarsust ning raamatukogu kooskäimise korraldajana seisab peatselt ruumipuuduse küsimuse ees.

Organiseeriti ka mõned kogukonna üritused. Käru rahvamaja, põhikooli ja raamatukogu koostööna valminud ühisüritus Lastekaitsepäeva pereõhtul võis raamatukogu telgi all kuulata Contra esituses omaloomingut. Ürituse raames laenutati teavikuid, tutvustati uudiskirjandust ja raamatukogu tegevust uutele lugejatele. Detsembris osales lugemishimuline raamatukogujänes Käru Keskväljakul toimunud Advendiaja väljakuulutamise üritusel. Raamatukogujänes õpetas kogukonna inimestele jõululuuletusi ja rääkis lugusid kuidas Jõule 100 aastat tagasi tähistati.

Käru raamatukogu *imaget* kujundab facebooki ja Instagrami leht, mis on ühtlasi ka kõige kiireim info jagamise vahend.

Kahala raamatukogus

Kahala raamatukogus kohtuvad kord kuus pensionärid. Koos tähistatakse erinevaid tähtpäevasid ja sünnipäevasid. Sageli on kokkusaamistel oma teema, mille põhjal siis mõtteid vahetatakse. Toimus kohtumine Türi valla keskkonnaspetsialisti Inga Kärgiga ja teemaks oli prügimajandus. Korraldati ka väljasõit teatrisse. Kuna Kahalas on raamatukogu ainukene kokkusaamiste paik, siis kogukonnaliikmed on raamatukogu hästi omaks võtnud. Ka lasteüritustele tullakse sageli koos peredega, võttes kaasa isegi vanavanemad. Ka eakad ise on rõõmuga kaasa tegutsemas sündmuste läbiviimisel.

Laupa raamatukogus

2023. aastal oli raamatukogus 18 erinevat näitust-väljapanekut. Kõige huvipakkuvad olid ilu- ja õigekirjavõistluse tööde väljapanekud, kui kõik vaatajad said töid hinnata ja enda jaoks parima välja valida. Lisaks olid populaarsed väljapanekud raamatukogu ja kooli külastanud kirjanike raamatutest. Hästi võeti vastu paelapunumise aktsioon laulupeoks, aktsioonis osalesid nii väikesed kui suured külastajad.

Väätsa raamatukogus

Väätsa raamatukoguhoidja korraldas kakskeelsete lugejate päeva ja kultuurikohvikuid Lõõlas, kus elavad teiste seas ka ukrainlased.

Eakatele toimusid ettelugemishommik, mälumängu hommik ja detsembris advendihommik

Väätsa raamatukoguhoidja korraldas arvuti tutvustamise ja algõppe praktilisi koolitusi ning hispaania keele kohvikut. Õhtuhämaruses korraldati lauamängude õhtu. Naistepäeva puhul toimus Tarmo Selteri luule- ja muusikaõhtu. Toimus luule- ja vestlusõhtu „Meesinine” Maarja-Liis Mölderiga

Väätsa raamatukogus toimusid ka põnevad näitused: Konrad Mägi repronäitus; koomiksinäitus „Hukunud alpinisti hotell”; erakogu „Piiblite ja vanade raamatute näitus”, Made Balbati illustratsioonide näitus ja erinevate esemete näitusmüük.

8.6.2 riiklikul tasandil

Türi Raamatukogu direktor kirjutas koostöös Põhja-Pärnumaa direktori Monika Jõemaaga koolitusprojekti Kultuuriministeeriumi kiirendisse. Projektis osalesid veel Tori valla ja Järva

valla raamatukoguhoidjad. Koos Järva, Tori, Põhja-Pärnumaa ja Põhja-Sakala raamatukogudega toimus kaks koolituspäeva.

2023. aastal korraldati Türi raamatukogus koostöös ERÜ ja Järva valla direktoriga üks virtuaalüritus: KOVde ja raamatukogude kogemuspäev „KOVja raamatukogu. Raamatukogukulu või investering?“. Tegemist oli üritusega, mis oli jälgitav kohapeal ning toimus ka virtuaalselt. Virtuaalüritusest võttis osa 180 inimest ning järelvaatajaid oli 573.

Rohkem virtuaalkoolitusi- ega näitusi raamatukogud Türi vallas ei korraldanud. Kahjuks puudub meil oma tehnika, samuti oskused. Virtuaalürituste korraldamine on väga kulukas, sest peame rentima nii tehnika kui ka inimesed, kes seda haldavad.

Eesti Rahvusraamatukoguga oli samuti väga hea koostöö koolituste korraldamisel.

Oisu raamatukogul on koostöö Idla Eesti Seltsiga. Raamatukogule on Idla seltsi poolt üle antud materjalid, mis on kataloogitud ja RIKS-is nähtavad. Vajadusel ja kokkuleppel saab neid laenutada või kohapeal kasutada.

8.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

Raamatukogus toimuvad nii rühmakoolitused kui ka individuaalkoolitused. Kui varasemalt on ülekaalus olnud rühmakoolitused, siis 2023. aastal oli individuaalkoolitusi üle kahe korra rohkem. Individuaalkoolituste arv oli 167 ja rühmakoolitusi korraldati 90. Rühmakoolitusi tehakse enam kooliõpilastele ja lasteaiarühmadele. Tutvustatakse raamatukogu, viiakse läbi RIKSWEBI koolitusi, tutvustatakse uusi raamatuid, erinevaid kirjanduslikke tähtpäevi jne.

Individuaalkoolitused toimuvad enamuses eakatele. Koolitusteemasid on palju: näiteks palutakse abi e-riigiga suhtlemisel, terviseportaalil käimisel, Eesti Energiaga suhtlemisel, elektripakettide tellimisel, dokumentide koostamisel, digiallkirjastamisel, e-kaubanduses, sõidukaartide isikustamisel jne. Ka on palju eakaid, kes vajavad abi nutitelefoni kasutamisel. Väga palju vajatakse abi pangatoimingute juures. Kui aga vanur keeldub arvutihiiert puudutamast ja palub, et töötaja tema eest toimingut ära teeks on probleem, sest mitmed raamatukoguhoidjad ei soovi minna võõra inimese pangakontole, et seal mingeid tehinguid teha. Siis ongi need eakad, kes ei soovi isegi juhendamise järgi arvutis pangtehinguid teha, suunatud sotsiaaltöötaja juurde.

Türil tehakse individuaalkoolitusi õpilastele ka raamatufondi tundmaõppimise eesmärgil. Kui lapsed tulevad raamatut laenutama, siis raamatukoguhoidja võtab ta kaasa riiulite juurde ja õpetab ja näitab, kus ja kuidas raamatud riiulites paiknevad ning laseb lapsel ise vajamineva teaviku riiulist üles otsida.

Samuti toimus Türi raamatukogus 29 korral malering. 2023. Aasta sügisel asus lastele malet õpetama Türi Ühisgümnaasiumi õpilane Henry Nurmene, peale mida tõusis malehuviliste arv märgatavalt.

Türi Raamatukogu ka vahendab koolitusi täiskasvanutele: toimus permakultuurikoolitus, loovkirjutamise õpitoad, fruktodisainitöötuba Oisus.

Laupa ja Oisu raamatukogud korraldasi ka liiklusteemalisi koolitusi, mis olid suunatud nii lastele kui täiskasvanutele.

Väätsa raamatukoguhoidja korraldas õpilastele temaatilisi raamatukogutunde ja individuaalset kirjandusalast nõustamist ning juhendas käelisi tegevusi kohapeal. Raamatukogus korraldatakse ka hispaaniakeele kohvikut, kus peamisteks osalejateks täiskasvanud.

Eakad on raamatukoguhoidjatele väga tänulikud, sest raamatukoguhoidjatepoolse arvutiabita oleksid nad väga hädas. Paljud teenused on ju kolinud internetti, asutustel pole enam kontoreid, kuhu abi saamiseks minna. Ja siis tulevadki nad kõik raamatukokku.

9. 2024. aasta tegevused

- Lugejaküsitluse korraldamine ja läbiviimine
- Arengukava koostamine
- MTÜ „Türi valla Raamatukogusõprade Seltsi” liikmetega koostöö arendamine
- Iga struktuuriüksus jätkab ka oma traditsiooniliste tegevuste korraldamist ja läbiviimist
- Kogude korrastamine
- Ettevalmistused Türi struktuuriüksusele kaugtööruumi loomiseks
- Projektide kirjutamine tegevuste läbiviimiseks

Direktor

Allkiri Astrid Karpender..... /Nimi/